

OBSAH

O autorech	13
Předmluva	17
Úvodem	20
I. VÝZNAM JUDIKATURY V KONTINENTÁLNÍM PRÁVU	25
1. Historie soudcovského práva v kontinentální Evropě	25
2. Vysvětlení expanze soudcovského práva ve 20. století	31
3. Současné pokusy popsat význam judikatury v kontinentálním právu	35
3.1 Judikatura obou evropských soudů	35
3.2 Závaznost judikatury jako kontinuum	37
4. Kontinentální přístup k otázce závaznosti judikatury	40
II. PRECEDENT V TRADICI COMMON LAW	44
1. Common law	44
2. Závaznost precedentu	50
2.1 Kdo rozhodnutí vydal: závazný a přesvědčivý precedent	51
2.2 Která část rozhodnutí: ratio decidendi a obiter dicta	58
3. Práce s precedentem	61
4. Závěrem: volnost a svázanost precedentem v tradici common law	66
III. ROLE JUDIKATURY V COMMON LAW A NA EVROPSKÉM KONTINENTU: SROVNÁNÍ A ROZDÍLY	68
1. Odlišné chápání závaznosti	70
2. Odlišná koncepce práva a jeho pramenů	71
3. Právní jistota dosahovaná jiným způsobem	73
4. Odlišný výběr soudců a jejich mentalita	75
5. Odlišné funkce nejvyšších soudů: prospektivní a retrospektivní rozhodování	78
6. Napodobování napříč systémy: Dáváte tam taky už ta obíčka?	81

IV. POŽADAVKY EVROPSKÉ ÚMLUVY O LIDSKÝCH PRÁVECH KLADENÉ NA VNITROSTÁTNÍ JUDIKATURU	86
1. Původní / přímé požadavky	87
1.1 Právo na veřejné vyhlášení rozhodnutí soudu	87
1.2 Právo na odůvodnění rozhodnutí soudu	93
1.3 Právo na konzistentní judikaturu soudů	99
1.4 Různé (aneb kabinet kuriozit)	105
2. Odvozené / nepřímé požadavky	106
2.1 Judikatura jako součást zákonného základu pro zásah do práv a svobod zaručených Úmluvou	106
2.2 Judikatura jako důkaz účinnosti vnitrostátního prostředku nápravy	111
2.3 Právo veřejnosti na přístup k soudním rozhodnutím	117
2.4 Požadavek zveřejňování rozhodnutí soudů versus právo účastníků řízení na ochranu soukromí	119
V. ROLE JUDIKATURY V ČESKÉM PRÁVU	121
1. Druhy závaznosti soudního rozhodnutí v českém právu	122
1.1 Výrok nálezů Ústavního soudu, kterým je zrušen právní předpis (obecná derogační norma) a výrok nálezů, kterým byl návrh zamítnut	122
1.2 Závaznost soudního rozhodnutí v individuální kauze	124
1.2.1 Závaznost jako vlastnost právní moci rozhodnutí	124
1.2.2 Závaznost kasačního rozhodnutí pro další řízení v téže věci	125
1.3 Závaznost precedentního charakteru: obecný normativní význam judikatury	127
2. Normativní význam judikatury vrcholných soudů v českém právním řádu	128
2.1 Pojem judikátu a judikatury	128
2.2 Normativní síla judikatury	133
2.3 Judikatura jako podpůrný argument	138
2.4 Další typy argumentace judikaturou	140
3. Závaznost judikatury Ústavního soudu	142
4. Stanoviska Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu	143
5. Prospektivní (precedentní) a retrospektivní judikování Nejvyššího soudu	147
5.1 (Nenárokovatelné) civilní dovolání	150
5.2 Ústavní soud a omezování prospektivní funkce nejvyšších soudů	154

5.3	Důvody judikatury Ústavního soudu popírající prospektivitu judikatury Nejvyššího soudu	159
5.4	Závěrem: od kontroly zákonnosti k ústavnosti	161
VI.	ZMĚNY JUDIKATURY A JEJICH ČASOVÁ PŮSOBNOST	164
1.	Faktory ospravedlňující změnu judikatury	166
2.	Judikaturní odklony a změna judikatury evoluční a institucionalizovaná	174
3.	Retrospektivita a prospektivita soudcovského práva	180
4.	Intertemporalita judikaturních odklonů v české praxi	187
4.1	Závaznost kasačního rozhodnutí pro následující řízení a pozdější judikaturní odklony téhož kasačního soudu	187
4.2	Judikaturní odklony a jejich intertemporalita v civilní justici	190
4.3	Judikaturní odklony a jejich intertemporalita v trestní justici a při trestání obecně	194
4.4	Judikaturní odklony a jejich intertemporalita v praxi Nejvyššího správního soudu	198
5.	Temporální dopady zrušení právního předpisu Ústavním soudem	201
5.1	Ústavní soud zruší právní předpis a současně posune okamžik vykonatelnosti nálezu do budoucna	205
5.2	Rozhodování obecných soudů v dřívějších kauzách po vydání derogačního nálezu	208
5.3	Pravomocné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které aplikovalo zákon, zrušený později Ústavním soudem jako protiústavní	212
5.4	Shrnutí	215
VII.	ARGUMENTACE A CITACE JUDIKATURY SOUDEM A ADVOKÁTEM	217
1.	Zná soud judikaturu? K roli soudce a advokáta při argumentaci judikaturou	217
1.1	Vševědoucí soud a typy právního diskursu	218
1.2	Rozsah povinnosti soudu znát judikaturu	221
1.3	Advokát a argumentace judikaturou	225
1.4	Argumentace judikaturou unijních soudů	228
2.	Právní věty a jejich význam v argumentaci judikaturou	231
3.	Kazuistický pozitivismus, judikaturní koláže a další nešvary	238

4. Citace judikatury	241
4.1 Neurčité a vágní odkazy na judikatury	243
4.2 Argumentace neuveřejněnou judikaturou	244
4.3 Příklady zahraničních citačních standardů judikatury	245
5. Jak citovat judikaturu: stručný návod	249
5.1 Ústavní soud	252
5.2 Nejvyšší soud	253
5.3 Nejvyšší správní soud	254
5.4 Jiné české soudy	255
5.5 Evropské soudy	255
5.6 Citace judikatury jiných států	256
5.7 Shrnutí	257
VIII. PUBLIKACE JUDIKATURY	258
1. Způsob publikace judikatury jako zrcadlo doby	259
1.1 Publikace judikatury v Evropě do 19. století	259
1.2 Publikace judikatury v Rakousku a ČSR do roku 1948	263
1.3 Centralizovaná pravda: publikace judikatury v letech 1948–1989	265
1.4 Sbírky judikatury po roce 1989	267
2. Elektronická publikace judikatury: změna pouze nosiče, nebo i přístupu?	270
3. Zaplavení judikaturou?	274
IX. ANONYMIZACE JUDIKATURY A OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ SOUDY PŘI VÝKONU SOUDNICTVÍ	279
1. Historická a ústavní východiska	281
2. GDPR aplikované na činnost soudů	293
2.1 Nač se aplikuje? Působnost GDPR	293
2.2 Co se aplikuje? Rozsah povinností soudu coby správce osobních údajů	296
2.3 Kdo aplikuje? Dozor a vymáhání GDPR vůči soudům	298
3. Dopady GDPR na způsob uveřejňování judikatury	301
4. (Pseudo)nymizace při uveřejňování soudních rozhodnutí v české a srovnávací praxi	306
4.1 Základní pojmy	307
4.2 Srovnávací přístupy	309
4.3 Současná úprava a praxe v České republice	312

X. ZPRACOVÁNÍ JUDIKATURY PROSTŘEDNICTVÍM INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ	319
1. Judikatura jako právní informace	319
2. Editace judikatury	321
3. Komprimace judikatury	327
4. Indexace judikatury	330
5. Poznámka ke struktuře rozhodnutí a formálním standardům	335
6. Možnosti evidenčních systémů	338
7. Citační analýza judikatury	344
8. Generativní systémy	350
9. Prediktivní analýza	355
10. Shrnutí	360
XI. JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE	361
1. Unijní soudy a Soudní dvůr Evropské unie	362
2. Rozsudek Soudního dvora	368
2.1 Struktura rozsudku	368
2.2 Styl odůvodnění	372
3. Stanovisko generálního advokáta	375
4. Vyhledávání a citace rozhodnutí unijních soudů	380
5. Závaznost judikatury Soudního dvora pro vnitrostátní soudy	383
XII. JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA	389
1. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva	390
2. Postavení judikatury ESLP v právních rádech smluvních stran	396
2.1 Výkon jednotlivých rozhodnutí	397
2.2 Širší závaznost judikatury	399
2.3 Postavení judikatury ESLP v právu vybraných smluvních stran	402
3. Judikatura ESLP v českém právu	405
3.1 Postavení Evropské úmluvy v českém právním řádu	405
3.2 Postavení judikatury ESLP pohledem českých soudů	410
4. Využití judikatury ESLP ve vnitrostátní praxi	413
XIII. JUDIKATURA V ÚSTAVNÍM PRÁVU	418
1. Formy rozhodování Ústavního soudu a rozhodovací tělesa	420

1.1 Způsoby rozhodování	420
1.1.1 Volba způsobu rozhodování	425
1.1.2 Odlišné stanovisko	429
1.2 Rozhodovací tělesa	431
2. Rozhodnutí Ústavního soudu z hlediska formy	433
2.1 Úprava	433
2.2 Struktura	433
2.3 Jazyk	434
3. Práce s prameny	437
3.1 Práce Ústavního soudu s vlastní judikaturou	437
3.2 Práce Ústavního soudu s judikaturou obecných soudů	439
3.3 Práce Ústavního soudu s judikaturou zahraničních soudů	440
3.4 Práce s judikaturou mezinárodních soudů	441
3.5 Práce s literaturou	444
3.6 Dopad práce s prameny na argumentaci účastníků řízení	446
4. Závaznost judikatury Ústavního soudu	447
4.1 Interní (horizontální) závaznost judikatury Ústavního soudu	447
4.1.1 Res iudicata	448
4.1.2 „Vnitřní“ precedenční účinky rozhodnutí	449
4.2 Externí (vertikální) závaznost judikatury ÚS	461
4.2.1 Závaznost v konkrétní věci	461
4.2.2 Precedenční závaznost	462
4.2.3 Následky nerespektování (precedenční) závaznosti	471
4.2.4 Interpretativní výroky a jejich vztah k závaznosti judikatury Ústavního soudu	471
4.3 K intertemporálním účinkům změny judikatury Ústavního soudu	472
XIV. JUDIKATURA VE SPRÁVNÍM PRÁVU	475
1. Postavení správního soudnictví a formy rozhodování	479
2. Způsoby sjednocování rozhodovací činnosti	483
2.1 Rozšířený a „superrozšířený“ senát	483
2.2 Zásadní usnesení	489
2.3 Stanoviska	490
3. Systém publikace rozhodnutí	491
4. Vztah k ostatním vrcholným soudům	493
4.1 Vztah k Nejvyššímu soudu	493
4.2 Vztah k Ústavnímu soudu	496

5. Vztah k mezinárodnímu a evropskému právu	506
5.1 Vztah k unijnímu právu a judikatuře Soudního dvora EU	507
5.2 Vztah k Evropskému soudu pro lidská práva	510
5.3 Vztah k dalším pramenům mezinárodního práva	513
5.4 Vztah k judikatuře zahraničních soudů	515
6. Typické oblasti rozhodovací činnosti	517
XV. JUDIKATURA V OBČANSKÉM A OBCHODNÍM PRÁVU	523
1. Sjednocování rozporné judikatury nižších soudů a Nejvyššího soudu	527
1.1 Institucionalizovaná změna právního názoru Nejvyššího soudu	528
1.2 Změna právního názoru cestou odlišení skutkových okolností	537
1.3 Změna právního názoru mimo institucionalizovanou cestu	538
1.4 Stanoviska Nejvyššího soudu	539
2. Publikace judikatury v oblasti občanského a obchodního práva, její citace a práce s ní	540
2.1 Systém publikace v oblasti občanského a obchodního práva	540
2.1.1 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek	540
2.1.2 Zpřístupnění judikatury prostřednictvím internetu	544
2.2 Citace judikatury a práce s ní	546
2.3 Judikatura z let 1948–1989	548
2.4 Judikatura z doby před rokem 1948	549
2.5 Práce s judikaturou a právem Evropské unie	550
2.6 Práce s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva	555
2.7 Srovnávací právo	560
2.8 Právo mezinárodní / unifikační	561
2.9 Argumentace právní doktrínou	561
3. Vztah obecných soudů a ÚS	563
XVI. JUDIKATURA V TRESTNÍM PRÁVU	568
1. Rozhodování trestních soudů v historických souvislostech	570
1.1 Evropský rozměr	570
1.2 Český a československý rozměr	573
2. Formy rozhodování trestních soudů	575
2.1 Rozhodovací tělesa	575

2.2 Způsoby rozhodování	576
2.2.1 Formy soudních rozhodnutí	576
2.2.2 Náležitosti soudních rozhodnutí	577
2.2.3 Exkurz: Problematika utajování odlišného názoru v trestních věcech	578
3. Prameny trestní judikatury	579
3.1 Periodické tituly	580
3.1.1 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek	580
3.1.2 Ostatní periodické tituly	581
3.2 Neperiodické tituly	582
3.3 Internetové zdroje	583
3.3.1 Exkurz: Problematika anonymizace trestních judikátů	583
4. Judikatura obecných soudů v trestních věcech	584
4.1 Judikatura trestního kolegia Nejvyššího soudu	584
4.1.1 Sjednocující stanoviska	584
4.1.2 Stížnost pro porušení zákona	588
4.1.3 Dovolání	590
4.1.4 Exkurz: Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu	595
5. Judikatura Ústavního soudu v trestních věcech	596
6. Používání judikatury a argumentace judikaturou v trestněprávní praxi	600
6.1 Práce soudů s judikaturou a jinými prameny	600
6.2 Práce procesních stran s judikaturou	602
6.3 Vědecká a pedagogická práce s trestní judikaturou	604
7. Několik kritických poznámek k současné judikatuře trestních soudů	604
Seznam použitých zkratk	607
Rejstřík	609